

Polskie art déco. Materiały czwartej sesji naukowej Polskie art déco. Wnętrza mieszkalne w stylu art déco, pod przewodnictwem prof. Ireny Huml, prof. Anny Sieradzkiej i prof. Andrzeja K. Olszewskiego w Muzeum Mazowieckim w Płocku 6–7 czerwca 2011 roku, red. Zbigniew Chlewiński, ss. 263, ryciny (72 barwne i 55 czarno-białych), Muzeum Mazowieckie w Płocku, Płock 2015.

Kolejny tom dokumentujący spotkania odbywające się co dwa lata od 2006 roku, odznacza się wartością merytoryczną i piękną formą. Teksty uzupełniają liczne fotografie, rysunki projektowe i dokumentacja archiwalna. Okładkę zdobi efektowny witraż Jana Śliwińskiego, wykonany w latach trzydziestych XX wieku w słynnym Krakowskim Zakładzie Witrażów S.G. Żeleński.

Spectrum podejmowanych tematów jest bardzo szerokie — od analizy wnętrz mieszkalnych, przez przypomnienie fabryk produkujących meble, po ceramikę, tkaniny, metaloplastykę, witraże.

Art déco był stylem luksusowym. Pozwolić sobie na niego mogli ludzie majątni. Elita z Warszawy, Łodzi, Katowic i innych miast — bankierzy, ziemiaństwo, przemysłowcy, gwiazdy kina nie żałowali funduszy na wille i kamienice. Na tle jasnych ścian ustawiano eleganckie meble ze szlachetnych gatunków drewna, ale też wyposażano wnętrza w telefon, domofon, lodówkę i kuchenkę gazową, bo jak przekonują Izabela Mościcka (*Luksusowe wnętrza mieszkalne*) i Przemysław Czernek (*Luksus i funkcjonalność wnętrz mieszkalnych art déco na Śląsku Cieszyńskim*), *art déco* to również nowoczesne wyposażenie kuchni i łazienki. Proste w formie meble, które kojarzą się z okresem międzywojennym, nie wszystkim się jednak podobały. Konserwatywni mieszczanie chętnie inwestowali w solidne komplety mebli, pochodzące między

innymi z bydgoskiej fabryki Ottona Pfefferkorna (działającej w latach 1886–1939). Już same ich nazwy „Barok”, „Empire”, „Westminster” zapewniały nabywców, że urodą mebli będą się cieszyli jeszcze spadkobiercy (Anna Feliks, *Stylowe meble w nowoczesnych wnętrzach. Oferta bydgoskiej fabryki mebli Ottona Pfefferkorna w latach trzydziestych dwudziestego wieku*).

Najoryginalniejsze realizacje powstawały często wówczas, gdy architektka nie ograniczała ani gust inwestora, ani fundusze. Takim przykładem pozostaje wpisana w zieleń ogrodu toruńska willa Kazimierza Ulatowskiego, zaprojektowana w 1929 roku i wzniesiona przy ul. Legionów (Cezary Lisowski, *Willi własna Kazimierza Ulatowskiego w Toruniu*). Pieniądze na realizację pomysłu pochodziły z majątku małżonki architekta, Jadwigi Ulatowskiej. W budynku widoczna jest, jak zauważa Autor, tendencja modernizowania architektury klasycznej, co jest charakterystyczne dla innych toruńskich realizacji projektanta. Wielu współczesnych kolekcjonerów poszukuje mebli z okresu międzywojennego. Ich prosta, elegancka forma wpisuje się i dziś w nowoczesne wnętrza. Potencjalnych nabywców bardziej niż garnitury mebli interesują pojedyncze obiekty, co, jak zauważa Autorka, najczęściej wynika z niewielkiego, w porównaniu z przedwojennym, metrażu współczesnych mieszkań (Ewa Skotniczna, *Meble art déco jako element wyposażenia mieszkań dwudziestolecia międzywojennego na polskim rynku*).

Art déco to też inspiracja dla współczesnych architektów i projektantów wnętrz. Jak stwierdza Michał Burdziński (*Aktualne recepcje art déco. Historiografia sztuki a wnętrza warszawskiego hotelu Rialto*): „[...] rodzi się pytanie o to, na ile wybór *art déco* wyraża ideę udomowienia (wedle zasady: «Proszę się czuć jak u siebie»), a na ile sprowadza się do wytworzenia atrakcyjnej ekskluzywności w celu odcięcia się od konkurencji i przeciętnego *designu* (wedle hasła: «Proszę się poczuć wyjątkowo»)”. Swoistym dopełnieniem tematyki wnętrzańskiej są teksty poświęcone scenografii (Katarzyna Wodarska-Ogidel, *Dokumentacja teatralna w badaniach nad historią art déco w Polsce na podstawie archiwum Teatru Polskiego w Warszawie*) oraz grafice i rysunkowi, w których elementy wyposażenia wnętrz tropiła Elżbieta Laskowska (*Rekwizyt i bohater. Meble i wnętrza w rysunku satyrycznym i reklamowym 1918–1939*).

Kolejny zbiór artykułów, tym razem poświęcony rzeźbie i płaskorzeźbie (V sesja z cyklu *Polskie Art déco: rzeźba i płaskorzeźba*, kwiecień 2013), ma ukazać się pod koniec 2015 roku.

A. Wysocka

